

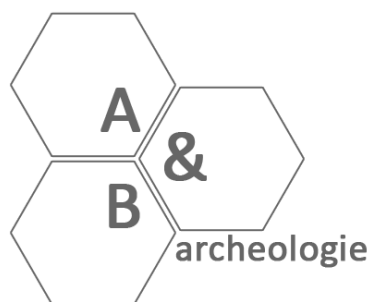
2021.214

Archeologienota Wetteren Dendermondesteenweg 107

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

9-12-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Wetteren Dendermondesteenweg 107 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de geplande bodemingreep groter is dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein is ca. 5.527m² groot en heeft een driehoekige vorm. Het sluit in het zuiden aan op de Dendermondesteenweg en omvat de bebouwing ter hoogte van huisnummers 105 en 107 langsheen deze straat. Ter hoogte van huisnummer 105 is een vrijstaande villa met achterliggend bijgebouw aanwezig. Deze gebouwen worden door middel van een verharding verbonden met de Dendermondesteenweg. Het westelijke en noordelijke deel van het perceel is in gebruik als tuingrond, waarbinnen hagen en bomen aangeplant zijn. In het uiterst noordelijke gedeelte bevindt zich op heden een vijver. Ook op het oostelijke perceel is een vrijstaand villagebouw (huisnummer 107) aanwezig. Achterliggend bevinden zich drie kleinere bijgebouwen. De gebouwen worden omgeven door tuingrond met bomen, hagen en struiken. Langsheen de oostelijke rand van het perceel is daarnaast een verharding aanwezig. Het terrein sluit in het noordoosten aan bij enkele onbebouwde landbouwpercelen. Verder wordt het omringd door bebouwde loten langsheen de Dendermondesteenweg.

Het plangebied bevindt zich op ruime afstand van de oude bewoningskern van Wetteren. De oudste betrouwbare kaart die beschikbaar is voor de omgeving van het plangebied is de Villaretkaart uit ca. 1745-1748. Hierop is de oude loop van de Schelde waar te nemen ten noorden van het plangebied, de rivier maakt hier een grote noordwaartse lus; deze lus werd afgesneden door de rechte trekking van de Schelde eind 19de eeuw. Het plangebied is in deze periode gelegen in een landelijke omgeving tussen de kernen van Wetteren en Schellebelle. Het plangebied is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond, een voorloper van de Dendermondesteenweg is reeds aanwezig. Deze weg is onderdeel van de oude handelsas tussen Gent en Dendermonde, op de rechteroever van de Schelde. In de nabije omgeving komt verspreide bebouwing voor en iets ten zuidwesten wordt een molen aangegeven. De Ferrariskaart van 1777 geeft het plangebied weer ten noorden van de Dendermondesteenweg, die in deze periode reeds ongeveer haar huidige verloop kent. Het terrein is nog steeds in gebruik als landbouwgrond. De 19de-eeuwse Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), kaart van Popp (ca. 1842-1879) en kaart van Vandermaelen (ca. 1846-1854), en de topografische kaarten van 1863, 1893 en 1910 geven een gelijkaardige situatie weer. De hoogtelijnen op de oude topografische kaarten tonen aan dat het terrein oploopt van 10m in het noorden naar meer dan 11m in het zuiden; deze oude hoogtewaarden verschillen slechts zeer licht van de huidige TAW-waarden. Ook de orthofoto van 1971 geeft aan dat het terrein in deze periode nog in gebruik is als landbouwgrond. Tegen 1979-1990 werden de huidige villa en het bijgebouw ter hoogte van huisnummer 105 opgericht in het zuidwestelijke deel van het terrein. Het oostelijke deel van het plangebied is in deze periode nog steeds onbebouwd. Hierin komt verandering tegen 2000-2003, wanneer ook de huidige villa met huisnummer 107 en de bijhorende bijgebouwen worden gebouwd. De vijver in het noordelijke deel van het plangebied komt tegen deze periode tot stand. Sindsdien

onderging het plangebied geen grootschalige wijzigingen meer. Afgaande op de cartografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied onbebouwd bleef tot het einde van de 20ste eeuw.

Het landschap van Wetteren wordt in sterke mate bepaald door de aanwezigheid van de Schelde die doorheen het noorden van de fusiegemeente loopt. De gronden ten noorden van deze rivier kennen algemeen een lagere ligging, terwijl de gronden ten zuiden hoger gelegen zijn. Deze gronden worden echter eveneens ingesneden door enkele kleinere beekvalleien die aftakken van de Schelde. Zo bevindt de Roebeek zich op ca. 380m ten oosten van het plangebied en vloeit de Grotevijversbeek op ca. 540m ten westen van het terrein. Het plangebied bevindt zich op de eerder vlakke, ietwat hoger gelegen gronden ten zuiden van de Schelde. Verder naar het zuidwesten zijn grotere heuvelruggen aanwezig die de uiterste uitlopers vormen van de heuvels van de Vlaamse Ardennen. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel valt de huidige inrichting van het plangebied af te lezen. De hoger gelegen (max. ca. +11,5m TAW) zones in het zuiden komen overeen met de huidige bebouwing, verharding en begroeiing. De scherpe grenzen duiden op een bepaalde mate van menselijke invloed (ophoging). De eerder open tuingedeeltes (ca. +10,1m TAW) in het noordelijke deel van het plangebied zijn, met de vijver als laagste punt (ca. +9,7m TAW), eveneens duidelijk te onderscheiden. Algemeen kan wel gesteld worden dat het oorspronkelijke maaiveld geleidelijk stijgt naar het zuiden, en door de ophoging die aanwezig is in het zuidelijke deel van het plangebied wordt dit extra geaccentueerd. Bodemkundig kunnen matig droge zandbodems zonder profielontwikkeling verwacht worden.

Hoewel gravend archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied eerder schaars is, tonen de archeologische gegevens aan dat de ruimere omgeving reeds bezocht werd gedurende de steentijd. Deze steentijdsites situeren zich echter allemaal aan de linkeroever van de Schelde, in de nattere lagergelegen meersen, op terreinen met totaal andere landschappelijke kenmerken als het plangebied. Ook sporen en vondsten uit de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd zijn reeds bekend in de ruimere regio. Gravend archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied is echter vooralsnog schaars.

Op basis van bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een gemiddelde archeologische verwachting gegeven worden voor de aanwezigheid van archeologische sites met grondsporen. De ligging op de hogere, droge gronden op de hogere gronden ten zuiden van de Scheldevallei, aan een oude handelsas, kunnen aantrekkelijk geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in het verleden. In situ bewaring van steentijd artefactensites wordt niet verwacht op deze locatie, daarvoor zijn de landschappelijke en bodemkundige eigenschappen niet geschikt. De huidige bebouwing zou reeds enige impact kunnen hebben gehad op het eventuele bodemarchief. De precieze impact van deze eventuele verstoring kan op basis van de bureaustudie alleen echter niet bepaald worden.

De geplande werken zijn tweeledig. In eerste instantie zullen de bestaande gebouwen en verhardingen verwijderd worden. De vijver in het noordelijke terreindeel wordt eveneens gedicht. Vervolgens zullen op het terrein twee bouwvolumes gebouwd worden, min of meer ter hoogte van de reeds bestaande bebouwing maar met een ruimere footprint. Bouwblok A (ca. 530m²) situeert zich daarbij in het zuidwestelijke deel van het plangebied en bestaat uit vijf aaneengesloten eengezinswoningen. De woningen worden via een weg in waterdoorlatende klinkers, gelegen in het westen van het bouwvolume, verbonden met de Dendermondesteenweg. Onder de wegenis worden vijf septische putten geplaatst. Ten zuiden van het bouwvolume worden langsheen de interne weg tien

parkeerplaatsen in grasdallen voorzien. In het oosten wordt bij elk van de nieuwe woningen een private tuinzone met tuinberging aangelegd. In elk van de tuinzones wordt een regenwaterput voorzien. Het gebouw wordt omgeven door paden in steenslag en waterdoorlatende klinkers. Bouwblok B is gelegen in het zuidoostelijke terreindeel en heeft eveneens een footprint van ca. 530m². Het gebouw kent een gelijkaardige opbouw als bouwblok A en bestaat eveneens uit vijf aaneengesloten eengezinswoningen. De woningen sluiten via een nieuwe interne weg in waterdoorlatende klinkers langsheen de westelijke grens van het terrein aan op de Dendermondesteenweg. Onder de wegenis worden vijf septische putten geplaatst. Ten zuiden van het gebouw worden aansluitend bij de interne weg tien parkeerplaatsen in grasdallen voorzien. Ten westen van de nieuwe woningen zullen private tuinzones met tuinbergingen aangelegd worden. In elk van de tuinzones wordt een regenwaterput van 5.000l voorzien. Rondom het gebouw worden paden in steenslag en waterdoorlatende klinkers ingericht. Tussen beide bouwvolumes wordt een nieuwe groenzone aangeplant. Achter de respectievelijke tuinzones worden twee volumes van telkens 54 infiltratiekratten, die in verbinding staan met de regenwaterputten, ingegraven. In het noordelijke terreindeel wordt eveneens een groenzone voorzien, waarbinnen een brandweg in draagkrachtige gazon wordt aangelegd. De reeds bestaande bomen blijven in dit terreindeel behouden. Er is hier dan ook sprake van een zeer beperkte bodemingreep. In het overige deel van het plangebied zullen de geplande werken wel aanzienlijke bodemingrepen met zich meebrengen: de sloop van de bestaande bebouwing en verharding, het bouwrijp maken van het terrein, de funderingswerken, de aanleg van nutsvoorzieningen, het optrekken van de nieuwe woningen, nieuwe wegen en paden, de tuin- en groenaanleg etc. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond. Er dient rekening gehouden te worden met een algemene bodemverstoring van 60 à 80cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor de nutsvoorzieningen.

Het plangebied kent een gemiddelde archeologische verwachting voor sites met grondsporen, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt in het zuidelijke terreindeel (ca. 4.400m²). Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarover archeologisch nog maar weinig gekend is. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de bovengrondse sloop van de huidige bebouwing. Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten voor dit onderzoek worden hieronder behandeld.

In het noordelijke deel van het plangebied blijven de bodemingrepen zeer beperkt, waardoor hier geen verder archeologisch vooronderzoek uitgevoerd dient te worden. Indien een archeologische site aanwezig is, blijft deze behouden voor toekomstige generaties.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Wetteren, Dendermondesteenweg 107

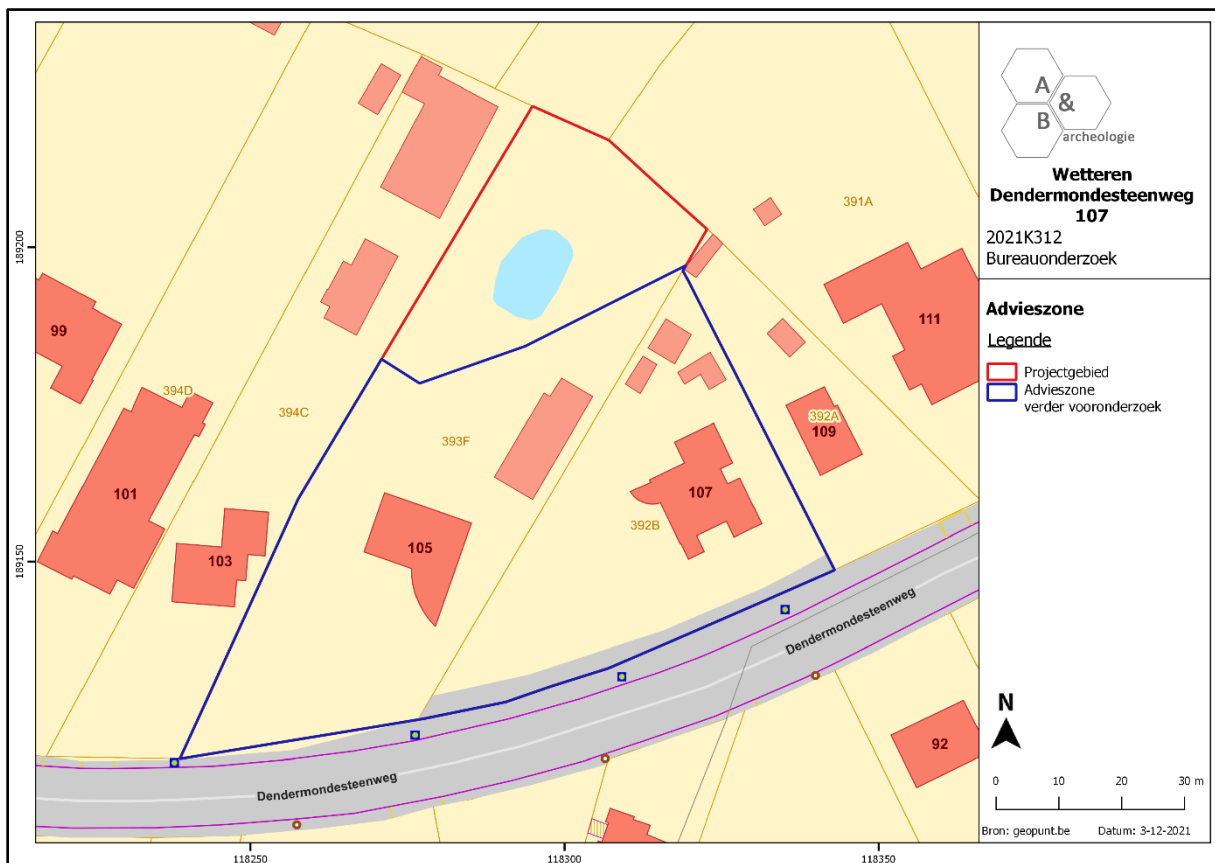
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 118175,28 en Y: 189087,46; X: 118457,34 en Y: 189238,60

Oppervlakte plangebied: 5.527m²

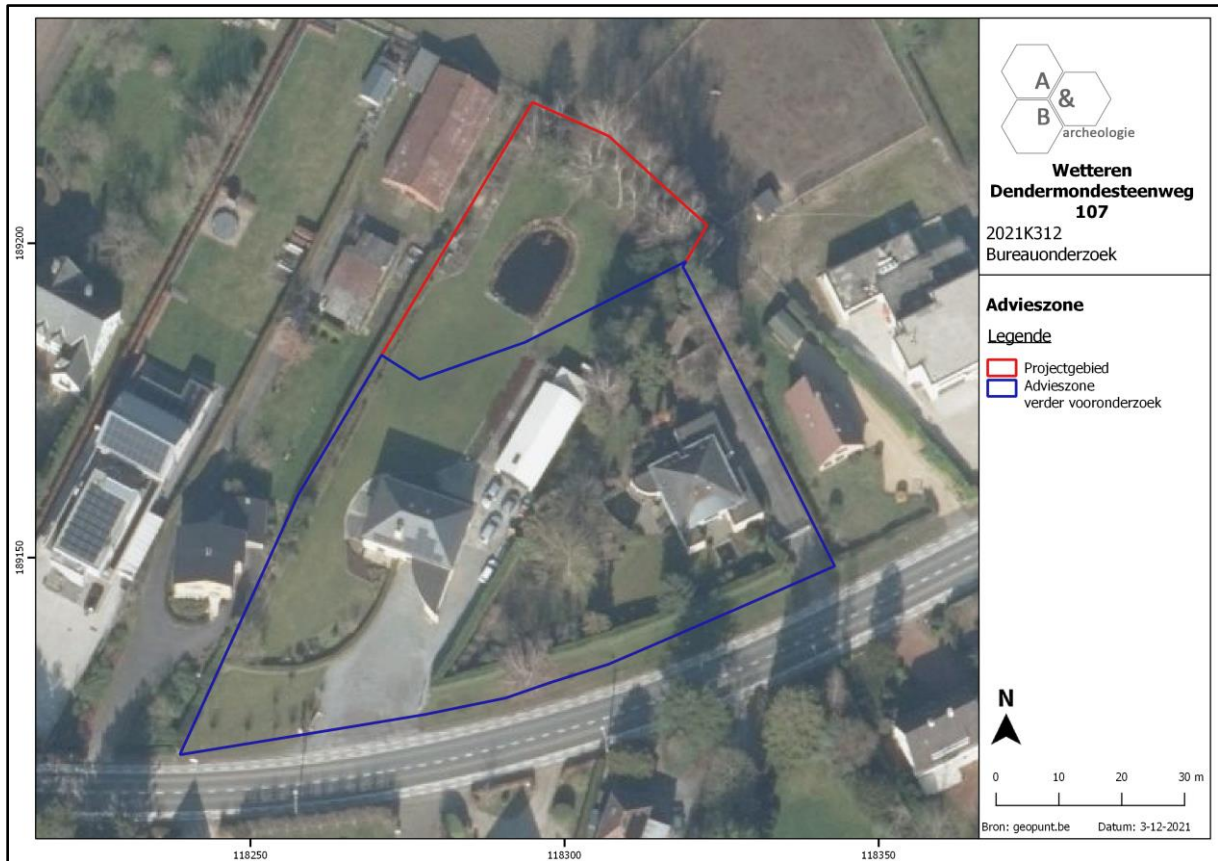
Oppervlakte advieszone verder vooronderzoek: 4.400m²

Kadastergegevens: Wetteren, afdeling 2, Sectie D, percelen 392B en 393F

Gezien de bodemingrepen in het noordelijke terreindeel zeer beperkt zijn, dient hier geen verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Het zuidelijke deel van het terrein (ca. 4.400m²) dreigt echter wel verstoord te worden door de geplande werken, waardoor een verder archeologisch vooronderzoek aangewezen is.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek op de orthofoto van 2021 (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het verder vooronderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

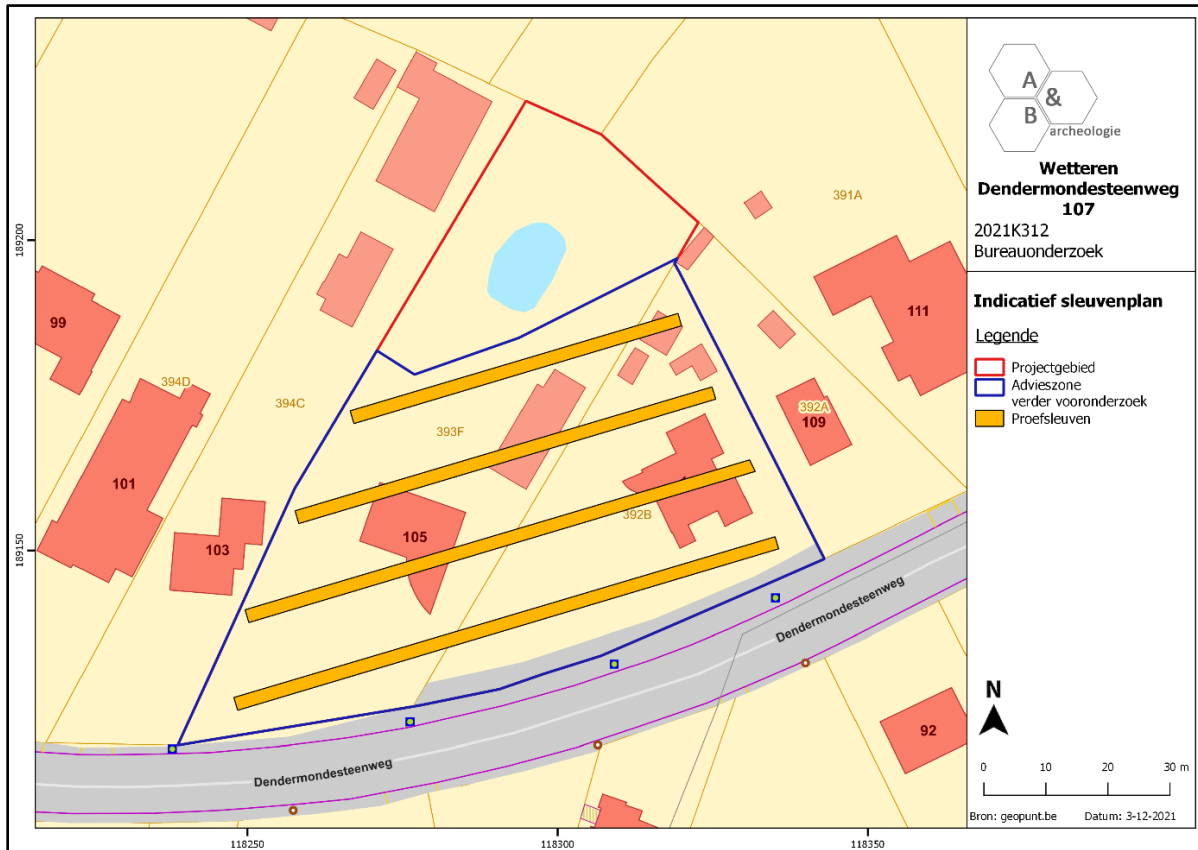
Voorafgaand de start van het verder vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt de bebouwing bovengronds gesloopt en worden verhardingen en andere obstakels verwijderd van het terrein. Het is hierbij van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat ondergrondse structuren zoals kelders en funderingen, maar ook het wortelgestel van te rooien bomen, blijven zitten in de grond. Op die manier wordt voorkomen dat niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed vernietigd wordt. De ondergrondse structuren kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er binnen de grenzen van de onderzoekszone geen archeologisch relevante vindplaatsen aanwezig zijn, of indien dit wel het geval is, tijdens de opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

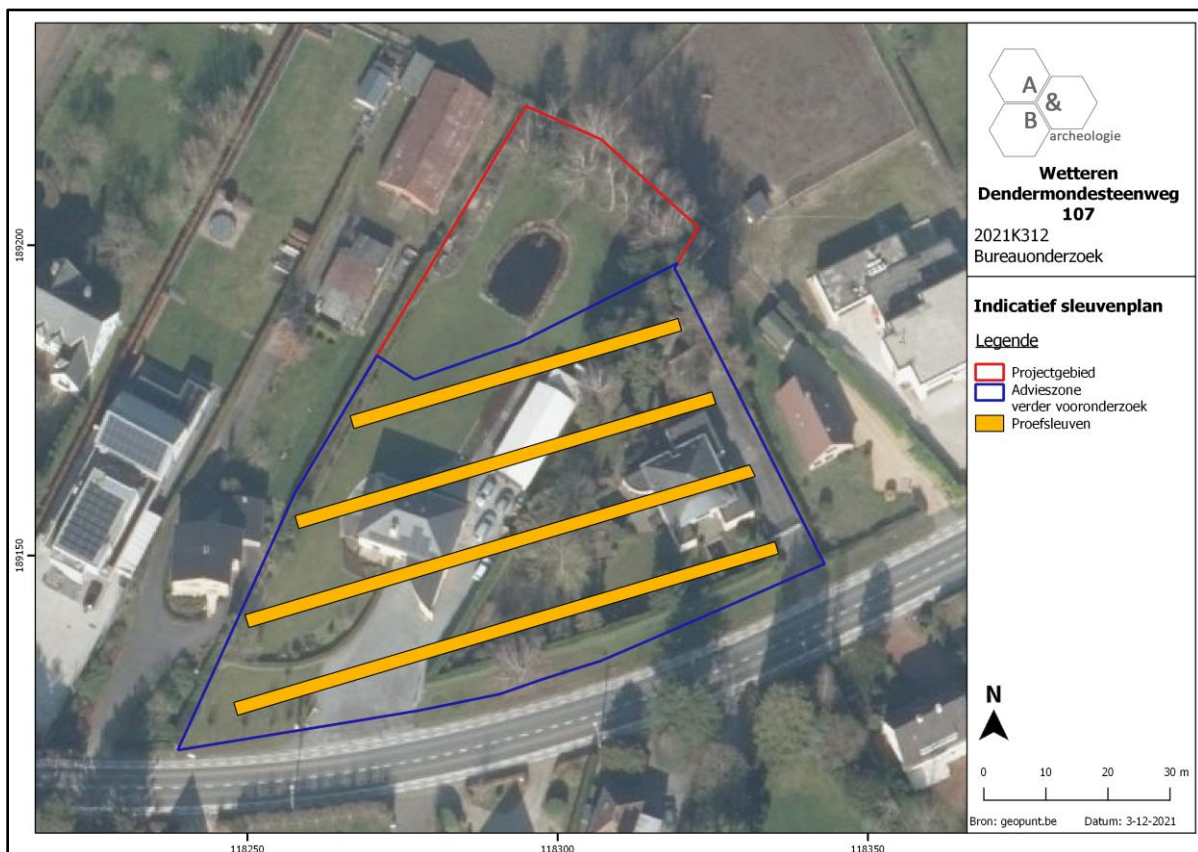
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en oost-west georiënteerd, mee met de breedte van het terrein. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 440m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 110m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 550m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bijvoorbeeld graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 3 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

Figuur 4 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op de orthofoto van 2021 (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.